Turistický náučný chodník Po stopách kultúrno-historických pamiatok obce Klátova Nová Ves

Kraj:	Nitriansky
Okres:	Partizánske
Geomorfologické jednotky:	Tribeč a Podunajská pahorkatina
Geologické jednotky:	jadrové pohorie a neogénna panva
Chránené územie:	Chránená krajinná oblasť Ponitrie
Prístup:	bus Klátova Nová Ves, Sádok, rázcestie
Východisko:	zastávka bus Klátova Nová Ves, Sádok, rázcestie
Trasa:	Klátova Nová Ves, Sádok, rázcestie – odbočka Sádok a späť – Klátova Nová Ves – odbočka Kostrín a späť – Klátova Nová Ves – Cibajky – hradisko Šiance – pri Ondžiari – dolinou Hradského potoka – Cibajky – Janova Ves
Dĺžka, prevýšenie:	25 km, prevýšenie 685 m
Čas prechodu:	8 h
Počet zastávok:	10
Náročnosť:	stredne náročná trasa

Zameranie chodníka: historický, archeologický, technický

Typ chodníka: samoobslužný, líniový (v podhorí) aj okružný (v pohorí), obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa je spolovice súbežná so žltou turistickou značkou.

Rok otvorenia: 2008

Aktuálny stav: Informačné panely sú zväčša v zachovalom stave, no niektoré sú poškodené (2020).

Textový sprievodca: skladačka Po stopách kultúrno-historických pamiatok obce Klátova Nová Ves / Traces of cultural and historical sights Klátova Nová Ves (vyd. Obec Klátova Nová Ves, 2008); turistická mapa s trasou

Kontakt: Obecný úrad Klátova Nová Ves, Klátova Nová Ves 100, 958 44 Klátova Nová Ves, tel. 038 / 5420 201

Poznámky: (1) Časť náučného chodníka v podhorí (Sádok, Klátova Nová Ves, Janova Ves) vedie po miestnych komunikáciách, časť v pohorí vedie lesnými cestami, čiastočne s turistickým značením. (2) Trasa nie je v teréne vyznačená. (3) Vzhľadom na dĺžku vhodné absolvovať náučný chodník po častiach.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný čiastočne pre vlastivednú vychádzku a čiastočne pre terénne vyučovanie; vcelku je vhodný len v obmedzenej miere, a to vzhľadom na jeho dĺžku pre starších žiakov. Na miestnych komunikáciách v obci je potrebné dbať na zvýšenú opatrnosť.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Klátova Nová Ves. Obec východne od Topoľčian vo výbežku Nitrianskej pahorkatiny do severozápadného okraja Tribeča popri Vyčome a do nej ústiach potokoch – Chotenovskom, Hradskom a Turčianskom. Jej územie bolo osídlené už v praveku, o čom svedčia početné archeologické nálezy z hradísk doby halštatskej a lužickej na Kostríne a Šiancoch v Tribeči. Prvá písomná zmienka o obci pochádza z roku 1292. Patrila postupne Diviackovcom, Hunyadyovcom, Migazziovcom a Stummerovcom. Obec na obchodnej ceste prosperovala z výberu mýta. Vo vlastnej obci a jej častiach je zachovaných viacero historických pamiatok. V Sádku ide o románsko-gotický kostol z 12. storočia postavený na mieste zaniknutého hradiska na vŕšku Chríb, v Janovej Vsi stojí renesančný kaštieľ s rozsiahlym krajinárskym parkom. V centre Klátovej Novej Vsi je opevnený renesančný kaštieľ so štyrmi nárožnými vežami z druhej polovice 16. storočia, v súčasnosti slúžiaci ako obradná sieň. Neďaleko v rozsiahlom historickom parku v centre obce sa nachádza neobarokový kaštieľ z polovice 18. storočia, ktorý je školiacim strediskom Štatistického úradu SR, a teda je verejnosti neprístupný. Južne od obce v lokalite Cibajky stoja zachované objekty Starej vápenky z roku 1929, ktorá spracúvala vápenec z neďalekého kameňolomu. Bola napojená na úzkorozchodnú železnicu, vybudovanú v rokoch 1914 – 1916. Železnica okrem vápna a kameňa zvážala aj drevo a cukrovú repu do Bošian a Práznoviec. Jej prevádzka skončila v roku 1941.

Jaskyňa v lome I. Neveľká – 6 m dlhá a 4 m hlboká – jaskyňa v opustenom vápencovom lome neďaleko Starej vápenky na Cibajkách južne od Klátovej Novej Vsi na severozápadnom okraji Tribeča

v oblasti úpätia Predného Brlohu. Bola odkrytá a prakticky z veľkej časti zničená ťažbou vápenca.

Brloh. Fluviokrasovo-korózna jaskyňa južne od Klátovej Novej Vsi na severozápadnom okraji Tribeča vo vrcholovej časti Predného Brlohu (358 m n. m.). V jaskyni boli objavené archeologické nálezy.

Chránená krajinná oblasť (CHKO) Ponitrie. Chránené územie vyhlásené v roku 1985 v dvoch susediacich – geologicky a tým aj inak odlišných – horských celkoch Tribeč a Vtáčnik zhruba medzi Nitrou a líniou Prochoť – Podhradie pretiahnutého tvaru v dĺžke cca 55 km. **Tribeč**, ako jadrové pohorie, budujú najmä kryštalické bridlice, granodiority, vápence, dolomity a kremence. Jeho morfologicky osobitým a ojedinelým elementom sú 400 až 600 m vysoké nápadne čnejúce „hôrky" lemujúce jeho ústredný chrbát od východu (napr. Plieška, Dúň, Veľký Lysec, Ploská, Člnok – Hôrka – Skalka) i západu (napr. Veľká skala, Hrdovická, Háj, Tábor). Sú to kvesty, ktoré vznikli na uklonených vrstvách relatívne voči okoliu odolnejších hornín – kremencov a vápencov. Veľkým Tribečom dosahuje maximálnu nadmorskú výšku 829 m. V dôsledku toho väčšinu územia porastajú dubovo-hrabové a dubové, vo vyšších polohách i bukové lesy a zväčša teplomilné rastlinné spoločenstvá so vzácnymi druhmi, napr. peniažtek slovenský, hrdobárka páchnuca, hrachor benátsky, kosatec nízky, hlaváčik jarný, poniklec veľkokvetý, ľalia zlatohlavá. Zhruba na línii Veľké Pole – Radobica naň severovýchodným smerom nadväzuje vulkanické pohorie **Vtáčnik**, budované najmä andezitmi a ich pyroklastikami, dosahujúce výšku 1 346 m (vrch Vtáčnik). To je príčinou, že v ňom prevažujú bukové a bukovo-jedľové lesy, v najvyšších polohách bukové porasty krovitého vzrastu, tzv. listnatá „kosodrevina" s pôvodným smrekom a horskými druhmi (napr. mačucha cesnačkovitá, kamzičník rakúsky, chlpaňa lesná, iskerník platanolistý, prilbica moldavská a pozoruhodná škarda sibírska). Faunu CHKO reprezentujú: rys, mačka divá, jelenia, v nižších polohách srnčia a diviačia zver, hojná je introdukovaná danielia a muflónia zver. Vzácnymi dravcami sú tu: orol krikľavý, orol kráľovský, hadiar krátkoprstý a včelár obyčajný. Veľmi vzácny (vo Vtáčniku) je jariabok hôrny. V rámci CHKO leží viacero rôzne veľkých území európskeho významu (najrozsiahlejšie sú Vtáčnik na severnom konci a Zobor na južnom) a rozsiahlu centrálnu časť Tribeča s jeho západným okolím tvorí chránené vtáčie územie Tribeč (obe kategórie sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Podunajská pahorkatina. Rozsiahly geomorfologický celok v juhozápadnej časti Slovenska medzi Pezinkom a Trstínom na západe, Šahami a Štúrovom na východe, Sencom, Sereďou, Novými Zámkami a Dunajom na juhu s jazykovitými výbežkami k severu pozdĺž riek k Novému Mestu nad Váhom, Bánovciam nad Bebravou, Zlatým Moravciam, Pukancu a Sebechlebom, tvoriaci severnú a severovýchodnú časť Podunajskej nížiny. Na juhu susedí s Podunajskou rovinou, na západe ju ohraničujú Malé Karpaty a Považské podolie, zo severu do nej prenikajú ďalšie jadrové (Považský Inovec, Strážovské vrchy, Tribeč, Hornonitrianska kotlina) a na východe vulkanické geomorfologické jednotky (Pohronský Inovec, Štiavnické vrchy, Krupinská planina a Burda). Podunajská pahorkatina sa rozprestiera v oblasti dolných tokov Váhu, Nitry, Žitavy, Hrona a Ipľa (tvoriaceho s Dunajom na juhovýchode slovensko-maďarskú štátnu hranicu) v nadmorských výškach od 103 m (povyše ústia Ipľa do Dunaja) do zhruba 400 m (severovýchodne od Pukanca v cípe zabiehajúcom pozdĺž Sikenice hlboko do Štiavnických vrchov). Povrch pahorkatiny je hladko modelovaný, striedavo rovinný – na nivách a terasách vodných tokov (hliny, piesky, štrkopiesky) či sprašových tabuliach (spraše, sprašové hliny) – a mierne zvlnený až zvlnený – na širokých a plochých chrbtoch so svahmi plytkých i hlbokých dolín a úvalín na erózno-denudačne rozčlenených zvyškoch neogénnych morských a jazerných akumulácií (íly, piesky a štrky), proluviálnych kužeľoch pod úpätiami susediacich pohorí (ostrohranný skelet, zvetralé valúny), ostrovoch naviatych pieskov či vulkanických tufov alebo na miestach postihnutých nerovnomernými tektonickými pohybmi, ktoré sa prezentujú mozaikou lokálnych (zamočiarených) znížením a (zalesnených) vyvýšením a náhlymi (pravouhlými) zálomami riečnej siete. V dôsledku tejto pestrosti reliéfu so striedajúcimi sa nápadnými, prevažne severo-južným smerom pretiahnutými paralelnými vyvýšeninami a zníženinami sa člení pahorkatina na 11 geomorfologických podcelkov – dielčích pahorkatín (Trnavská, Nitrianska, Žitavská, Hronská a Ipeľská) a nív (Dolnovážska,

Nitrianska, Žitavská, Hronská, Čenkovská a Ipeľská). Neogénne sedimenty, prekryté sprašami a sprašovými hlinami tvoria materskú horninu černozemí a hnedozemí, patriacim k najúrodnejším pôdam Slovenska. Okrem na nich pestovaných obilnín a olejnín tu má výborné prírodné podmienky a dlhú tradíciu aj vinohradníctvo. Lesy sa prakticky nezachovali, s výnimkou miniatúrnych lokálnych zvyškov historických dúbrav či dubohrabín či ostrovov na menej úrodnom podloží (štrky, vulkanity). Na tektonické poruchy viazané prirodzené teplé a studené minerálne pramene (Dudince, Santovka, Levice, Piešťany) doplňajú umelé geotermálne pramene (vrty) (Štúrovo, Podhájska, Poľný Kesov).

Názvy informačných panelov

1. Rímskokatolícky kostol Panny Márie, Kráľovnej anjelov v Sádku
2. Rímskokatolícky kostol Narodenia Panny Márie v Klátovej Novej Vsi
3. Neobarokový kaštieľ v Klátovej Novej Vsi s historickým parkom pri kaštieli
4. Renesančný kaštieľ – zemianska tvŕdza v Klátovej Novej Vsi
5. Hradisko Kostrín
6. Cibajky – Stará vápenka, úzkokoľajná železnička
7. Hradisko Šiance
8. Mohylový útvar Dieťa pri Ondžiari
9. Kaštieľ v Janovej Vsi
10. Kaplnka sv. Alojza Gozagu v Janovej Vsi

Informačné panely v teréne nie sú číslované.

KLÁTOVÁ NOVÁ VES

Jeřkova Ves

MAPY.CZ